



אתי מזור:

„מרב התרגשות איש לא נגע באוכל!“

ביקור סאדאת הילך כישוף על תושבי המדינה. הטלוויזיה הישראלית העבירה לצופים את מהלך הביקור בשידור ישיר.

אתי מזור ובעלה היו בין אלה שרעדו מהתרגשות.

● **התכוננת באופן מיוחד לשידור?**

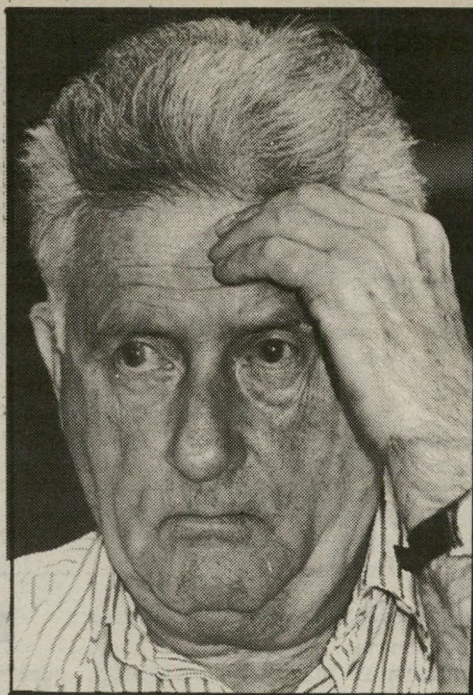
התכוננו לאירוע כבר כמה ימים קודם. כל החבר'ה שלנו התארגנו לצפייה משותפת. קנינו פיצוחים והכנו שתייה ואוכל. הזמנו בערך 20 איש. את הסלון הכנו כמו אולם-קולנוע — שורות של כסאות, וביניהם שולחנות קטנים עם אוכל. היה ברור שאף אחד לא יקום באמצע השידור למיטבה.

● **האם היו רגעים שחשבת שאולי סאדאת לא יגיע, בסופו של דבר?**

למרות שהיה לי ברור שהוא אכן יבוא, לא האמנתי שמי אורע כזה באמת יתרחש, זה היה בלתי-נחשב. ההתרגשות הייתה ענקית. הלכתי כמו שיכורה, סוף-סוף מגיע השלום ויהיה שקט במדינה. זהו, נגמרו המילחמות...

● **ישבתם מול המירקן, ואז...**

התיישבנו בלי להוציא גהה מהפה. האוויר היה מחושמל. 20 פטפטנים יושבים ובקושי נושמים! והנה זה הגיע. המטוס נחת. הרגשתי כאילו אני נמצאת ממש בתוך קהל המקבלים בנמל-התעופה. כשהוא יצא לכבש



צבי שילוח:

„בגין אמר לנו שהעם עייף ממילחמות!“

צבי שילוח, ממויסידי „התנועה למען ארץ-ישראל השלמה“, וחבר-הכנסת העשירית מטעם התחייה, היה בנובמבר 1977 חבר בהנהלת הליכוד. חודש לאחר מכן, כשחזר ראש-הממשלה מנחם בגין מביקורו השני בארץ-הברית והציג את תוכנית-השלום שלו, התפטר שילוח מהנהלת הליכוד. הוא היה ממנהיגי הפעילות לעצירת הנסיגה מסיני, ופעל נגד הסכמי-השלום עם מצרים.

● **שאלתי את שילוח איך הרגיש ביום שבו הגיע סאדאת לארץ.**

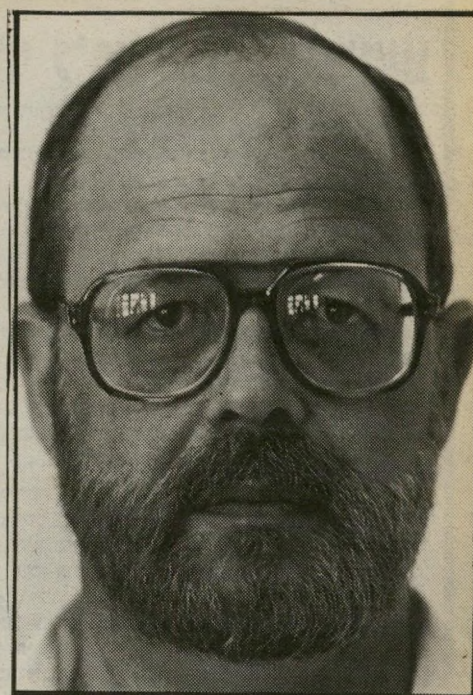
באותו הערב הייתי בביתי וראיתי את האירוע בטלוויזיה. הרגשתי היתה הפתעה גמורה ואי-ודאות מוחלטת. רבים כאותו ערב לא תיארו לעצמם שסאדאת בא, כשלמעשה בכיסו כבר הבטחה של בגין לנסיגה ישראלית מלאה מסיני. יותר מאוחר התברר לי שבגין ויתר על כל סיני כבר כפגישה הראשונה שלו עם הנשיא קארטר ביולי 1977, כי נסיעתו הראשונה כראש ממשלת-ישראל לארצות-הברית. זה היה ארבעה חודשים אחרי שרבי, כראש-ממשלה, סירב לקרר טר לאותה הצעה.

● **מה ידעתם אז, אתה וחבריך להנהלת-הליי כור, על מה שעתידו ובשלו עם מצריים?**

הנהלת הליכוד הייתה אי-ודאות גמורה, אבל היתה הסכמה כללית שעל ימית ושארם לא מוותרים. אחרי שבגין חזר מארצות הברית הוא כינס את סיעת-הליכוד והציג את תוכנית-השלום שלו. כל „הוויכוח הגדול“ על סיני ועל הארץ טונגומיה לקח לא יותר משעה. למחרת, בליל-שבת, הודעתה על התפטרותי מהנהלת הליכוד.

● **במבט לאחור, האם אתה מוצא יתרונות בלי שהם בהסכמים ובשלו עם מצריים?**

איני רואה שום יתרון. מאז אנו מידרדרים. גם שלום נעשיו היא תוצאה של הסכמי קמפ-דייוויד. שלום נעשיו היתה תוצאה הגיונית מצעדיו של בגין: שלום תמורת ויתור על הכל. כשיחה אישית שהיתה לי ולמשה שמיר עם בגין, אחרי אותה ישיבת-סיעה, שאלתי אותו אם לא עשינו את טעות-חיינו כשהצטרפנו אליו. הוא אמר שהעם עייף, ולא רוצה עוד מילחמות. לחנן פורת הוא אמר: „אני אראה להם (למערך) מי יביא שלום, ומי מחרחר מילחמה.“ (נודען סטרצ'צ'וסקי)



חיים שקד:

„שלום איננו מצב אהבה בין עמים!“

כבר זה 10 שנים יש שלום עם מצריים, ועדיין מת-ייחסים אליו כאל שלום צולע, שלום מאולץ, שלום קר, לא-אמיתי. ביקשתי מהפרופסור חיים שקד, מיוזרחן, שיסביר לי איזה מין שלום יש לנו עם מצריים.

ואת טעות להתייחס למערכת של יחסים בין מדינות במור שגים אנושיים — אהבה, שינאה, קרירות, חוס. יחסים בין מדינות מושתתים על אינטרסים. שלום איננו מצב של אהבה בין עמים, אלא הסכמה לפתור בעיות המתעוררות ביניהם על-ידי משא-ומתן והסכם של פשרה, במקום שימוש בכוח ואכיפת עמדה של עם א' על עם ב'.

מבחינה זו שורר בין ישראל למצריים שלום נורמלי לחלוטין, והנקודה המכרעת היא שבמשך 12 שנים, שלפי כל קנה-מידה הן תקופה ארוכה בתולדות המיזרח התיכון של ימינו, התמידו מצריים וישראל בהיצמדותן לעיקרון שהגידרתי קודם.

יש לזכור שהשלום עם מצריים הוא מצב מפתיע מכמה בחינות. עצם המעבר ממצב-מילחמה היווה הפתעה גדולה. ראשית,

12 שנים לביקורו ההיסטורי של

המטוס, פחדתי שיהרגו אותו. כל הזמן ראיתי בדימוין את רצח ג'ון קנדי. פחדתי מאוד. התחלתי לבכות, גם הגברים שבחבורה בלעו רוק בתנועות עצבניות. זו היתה חוויה מהממת. כשהוא התחיל לרדת במדרגות המטוס, הרגשתי הקלה, הנה התממשו הציפיות. הנה זה קורה. אינשאללה, נגמרו המילחמות, יהיה שלום.

● **צפית בכל שידורי-הטלוויזיה באותו ביקור?**

לא החסרתי אף שידור אחד, בקושי הלכתי לשרותים. אסור היה לפספס רגע. הייתי כמו קפיץ.

כל הנוכחים הרגישו כך. לא היה יום ולא לילה, אף אחד לא רצה לעזוב הביתה. כולם נשארו. התחילו לספר סיפורים אישיים על חוויות ממלחמת יום-הכיפורים. אפילו הויכוחות נשמעו אחרת. הכל באוויר היה אופטימי. כולנו הרגשנו כחול-מים. אף פעם אחרי הביקור של החבר'ה שלנו לא קרה שנשאר כליכר הרכה כיבוד. מרבית התרגשות אף אחד לא נגע באוכל. (שרית רום)

שנית, התבררה הטענה שהשלום שנחתם היה שלום עם הנשיא סאדאת. השלום נמשך כבר שמונה שנים מאז שסאדאת נרצח. שלישית, למרות מצבים שהעמידו את המצרים במבוכה גדולה — הריסת הכור הגרעיני העיראקי ב-1981, ומלחמת-הלבנון ב-1982-1984 — מצב השלום לא הופר. רביעית, מצריים לא התכופפה, והצליחה להתקבל בחזרה למישפחת העמים הערביים בזמן ששגרירי-ישראל יושב בקאהיר.

● **נראה לך שאחרי כל זה יש סיכויים רבים שהי שלום עם מצריים יימשך?**

לא יודע. אבל לפי דעתי, כל עוד הוא נמשך, הוא מהווה עובדת-ייסוד גיאופוליטית ממדרגה ראשונה, המשפיעה לטווח ארוך על עיצוב כל מערכות-היחסים בין ישראל לשכנותיה הערביות. כל עוד נמשך מצב השלום, הסיכויים הישראלי-ערבי הולך לעבר פיתרון. (דניאלה שמי)